

LOGOS

september 2010

Du, Peter, hur kommer det sig att du numera befinner dig i en kyrka som kallas gammal-katolsk?

Det kan bäst förklaras med att jag är på vandring. Jag har gått omkring i det stora andliga landskapet och samlat skatter. Det var en vandring som påbörjades längst bort i väster, där solen snart ska gå ner, tiden redan är gammal och teologin långt från källan. Mycket konstigt, trött och oformligt såg jag där. Genom åren har jag dock vandrat vidare mot öster, mot den uppgående solen, mot klassisk kristendom och fornkyrkans liv och tro.

Vad har du då funnit där, då?

En tidig form av kristendom, med utgångspunkt i de liv Jesu apostlar levde, formulerad i österns kyrkomöten, en ortodox lovsång som under kyrkans första årtusende också var katolsk teologi. Detta är den ursprungliga, odelade kyrkan.

Men vad har detta med våra liv i nutid att göra?

Mycket, eftersom detta är den gemensamma kärnan i all kristendom, något som alla kristna har gemensamt, därför att de alla växt fram ur en och samma rot. Men det är inte en lista på "så här tror vi" eller "så här tänker vi" som är poängen. Istället ligger tyngdpunkten på det centrala i kristenheten, det som är den odelade kyrkans egendom. För detta baseras på ett antal bärande principer...

Du menar att istället för ett färdigt paket finns det ett antal metoder att skapa en teologi, som trots att den kallas "gammalkatolsk" är ett sätt att skapa en teologi för nutiden?

Ungefär så. Jag skulle vilja säga att kyrkan har vuxit fram utifrån vissa bärande principer. Tillämpar vi dem idag får vi en modern klassisk kristendom.

Vilka är då de här principerna eller teologiska metoderna?

Den odelade kyrkan har principer för att läsa Bibeln, för att fira gudstjänst, för att organisera församlingarnas arbete och tillbedjan och för den enskilde kristnes liv.

Ska vi titta på bibelläsningen först, då?

Visst. Redan i Nya testamentet är det tydligt att apostlarna menar att Bibeln bara kan förstås rätt om man använder rätt nyckel för att öppna upp den. Tolkningsnyckeln (för att använda ett besvärligt teologiskt ord) är Jesus Kristus.

Hur menar du nu?

Att det sätt kyrkan läser Bibeln på är för att lära känna Jesus. Det finns ett Första testamente, som berättar om förberedelserna för hans ankomst. Det finns ett Nytt testamente som berättar om Jesus, resultatet av hans ankomst och som blickar framåt, in i kyrkans tid. Sen finns det en mängd annat, som bildar bakgrund och kan ha sitt värde. Text historiska data, vishet, böner och lovsånger... Men det finns också sådant som är svårsmält, som blodiga krig, mord, elakheter – för att inte tala om vetenskapliga lustigheter som att inne i Salomos tempel är talet Pi tydligen lika med tre.

Så genom att fästa blicken på Jesus blir bibelläsningen enklare?

I vart fall skiljs fokus ut från bakgrund, det viktiga träder fram och det oviktiga lämnas i bakgrunden. Det blir inte längre lika viktigt om det är något i bakgrunden som är dunkelt. Titta på en Rembrandt-tavla! Han använder ljuset för att betona det centrala i målningens budskap. På samma sätt menar de första kristna att det finns något centralt i Bibeln, en tolkningsnyckel, ett ljus att följa...

Kristus är Skriftens Stjärna och Kärna.

Precis så menar de första kristna!

Men formuleringen är ju från Martin Luther? Från reformationen?

Riktigt. Glöm inte att reformationen hade som mål att återställa den tro som var den ursprungliga. I det här fallet lyckades den! Men det finns mera här, som också tycks som klippt och skuret ur reformationen, men som är genuint ursprungligt: Det räcker inte med att läsa bibeln för att lära känna Jesus, det krävs att syftet är att finna honom som frälsare.

LOGOS

september 2010

Det låter pompöst

Gör det? För de första kristna var det nyckeln till vem han var.

Nu hänger jag inte riktigt med, får jag erkänna.

De första kristna tänkte sig att frälsning är delaktighet. Jesus tar helt och fullt del i all vår mänsklighet för att vi ska ta lika mycket del i det han är. De citerar ofta Petrus, som säger att genom Guds löften ska vi få del av gudomlig natur. Slutsatsen blir att Jesus måste ha alla de egenskaper som ingår i den gudomliga naturen, eftersom det är i honom vi får del av den. När Bibeln kallar Jesus "Guds Son" tror de första kristna att detta är bokstavligt sant, Jesus är sann människa, men har även alla Guds egenskaper, Han är "Sann Gud av Sann Gud."

Nu citerar du den trosbekännelse vi kallar den Nicenska!

Ja, den enda helt ekumeniska trosbekännelsen, formulerad efter höga vågor av diskussioner under åren 325 till 381. Basen för klassisk kristendom. Det mest gemensamma av allt det gemensamma i kärnan av den kristna tron. Alla kristnas grund och egendom.

Så nu är det inte fråga om bibelläsning längre, utan...

... vi har sett hur de första kristna tillämpade sina principer för bibelläsning för att avgöra frågan om vem Jesus är. Slutgiltigt avgöra, ska vi nog säga. Men vi kan också se en annan princip här och den handlar om hur den världsvida kyrkan leds.

Låt oss gå över till frågorna om organisation, då.

Precis. För det första ser vi vad som är den odelade kyrkans högsta beslutande organ: de stora kyrkomötena. När kristenheten växer, tiden går och det dyker upp nya frågor är det klart att det kan behövas svar och formuleringar som inte använts innan. Sådant kommer de första kristna fram till tillsammans. Den odelade kristendomen betonar ett vi, en gemenskap. Det finns ingen central organisation att fråga eller en ledare som bestämmer. Istället samlas till kyrkomöten med representanter för alla kristna. På teologiskt språk kallas de ekumeniska koncilier. Det hölls sju sådana mellan åren 325 och 787.

Så kyrkan har alltså en form av demokratisk ledningsform?

Å ena sidan, ja. Med allt vad det innebär av långa, hetsiga diskussioner och skarpa meningsmotsättningar som är så typiskt mänskliga. Vi slipar och kompletterar varandra och kommer tillsammans fram till något hållbart.

Varför säger du "å ena sidan"? Finns det en "andra sida" också?

Precis, det gör det. Det är nämligen så att de som i slutändan röstade vid de ekumeniska mötena var de som verkligen kunde sin sak. Vem som helst kunde vara med och uttrycka sin mening, men beslutet fattades av dem som hade till uppgift att vara kristenhetens ledare. Det är den andra sidan av principerna för den odelade kyrkans tro: det finns ett ledarskap, ett ämbete. Ingen har förväntat sig att ett ekumeniskt möte ska ta ställning till det dagliga livet i varje församling. Det behövs också människor förankrade i verkligheten, som leder det lokala arbetet på plats.

Vilka är de då?

Med försvenskningar av grekiska ord är de biskopen, som har det yttersta ansvaret, prästen, som på biskopens uppdrag leder församlingens gudstjänstfirande och diakonen som är en praktisk medarbetare. Tillsammans svarar de för att det lokala arbetet balanseras mellan människors behov och församlingens ursprungliga uppgift: att förmedla Jesus.

LOGOS

september 2010

Och hur förmedlar då församlingen Jesus till människor?

Det gör den genom att använda ett antal gudomliga mötesplatser eller kontaktpunkter, som å ena sidan är väldigt enkla och konkreta, men å andra sidan har ett innehåll som inte helt kan beskrivas och förstås av oss människor; de är med ett teologiskt ord mysterier. Den allra mest centrala av dessa är Nattvarden, Herrens måltid, Kommunionen, Eucharistin (kärt barn har många namn), som är gudstjänstens huvudpunkt och ger del av Kristi kropp och blod genom den enkla och vardagliga måltiden bröd och (utspätt) vin.

Här har vi ordet delaktighet igen!

Precis, Jesu stora frälsningsverk beskrivet i ett enda ord. Och i eucharistin äter vi konsektrerat bröd och vin och får därigenom del av Kristi kropp och blod, dvs allt det Jesus själv är. Vi äter och tar glada emot, däremot är det ingen idé att försöka förklara hur det går till! Hur bröd och vin samtidigt kan vara Kristi kropp och blod går inte att förklara, det är ett mysterium.

Finns det fler möjligheter att bli delaktig?

Ja, förutom att äta brödet och vinet som en återkommande kraftkälla i det kristna livet finns det flera andra. Under historien har det diskuterats väldigt många och vilka och som en slags preliminär sammanfattning används det heliga sjutalet. Då är inledningen av det kristna livet, dopet, som ger delaktighet i syndernas förlåtelse samt Kristi död och liv, det vid sidan av eucharistin viktigaste.

Men det finns ytterligare fem?

Jo, som hjälp för den enskilde kristne finns konfirmationen, bikten och förbönen för sjuka. För några kristna finns äktenskapet och ämbetsvigningen. Det sista innebär att insättas i ett av de församlingsledande uppdrag som nämnts ovan. Lägg märke till att det är äktenskapet, inte vigseln, som ger delaktigheten av gudsnärvaro. Vardagens dagliga liv tillsammans, alltså.

Men nu har vi glidit över till principer för gudstjänstfirandet?

Det är riktigt. I gudstjänsten firas "de heliga mysterierna". Särskilt i den gudstjänst som kallas mässa, där både bibelordet och eucharistin har sin plats. Den är av de första kristna omgjord från synagogans gudstjänst genom att före den avslutande välsignelsen infoga nattvarden. En mässa består av fyra delar redan enligt de första kristna: bibelläsning, predikan, förbön samt eucharisti. Av rapporter till den romerske kejsaren framgår dessutom att lovsången hade en huvudroll och att de kristna samlades på en viss dag för sin gudstjänst (söndagen, för att minnas och fira Jesu uppståndelse).

Jag lägger märke till de första kristnas gemenskap igen, kristendomen som ett "vi".

Precis – liksom ett vedträ brinner dåligt ensamt, la de första kristna stor vikt på att samlas till en gemenskap. Det var i den de firade gudstjänst. Och vi har kvar beskrivningar av hur det gick till.

Jo, du nämnde lite om det tidigare.

Jo, huvuddragen i en kristen gudstjänst är mycket gamla – och gemensam för alla kristna. Till detta kommer bevarade böner för dop och nattvard från första århundradets Antiochoia eller andra århundradets Rom – som vi kan använda. Varför uppfinna nya hjul när det finns gamla, väl inoljade som fungerar?

Bara det inte blir mossigt!

Rätt, det gäller att anpassa sig till församlingen och vad den blir uppbyggd av! Syftet är ju att den enskilde troende ska kunna gå ut och leva sitt eget liv efteråt. Gudstjänsten är en matrast eller en tankstation!

Vilket osökt leder oss över till den fjärde och sista gruppen av principer?

Absolut, grunden för den enskilde kristnes liv och den inspiration vi kan få från de första kristna.

LOGOS

september 2010

Du återvänder alltid till den tidiga kristendomen?

Ja, för det är där jag hittar principerna för något som går att använda idag. Senare i historien finns mycket som är anpassat till just den tiden och det kan vi inte kopiera utan att det känns konstigt eller främmande för vår egen tids människor!

Okay – och hur tycker nu de första kristna att vi, tvåtusen år senare ska leva våra liv?

I Jesu efterföljd. Det Nya testamentet har en hel del uppmaningar till ett enkelt, genuint liv. Det Första förbundets lag med alla detaljregler är upphävd. Istället finns Jesu föredöme att se på och följa.

Det handlar alltså om etik?

Ja, men inte etiken för dess egen skull. Som ett resultat av att i dopet ha fått del av Jesu död, har vi nu del av hans liv. Inte tvärt om, vi gör inte för att bli någonting, vi gör för att vi redan är delaktiga! Faktum är att de första kristna förväntade sig att kunna uppleva Guds närvaro, inte bara tro på den eller göra den.

Kristen mysticism?

Så kallas det nuförtiden. Nya testamentet talar mycket om att höra Jesu röst, få del av andens vittnesbörd och uppleva Guds ingripande genom andens gåvor. De första kristna levde med dem i tre århundraden. Det var en del av hur människor kom till tro, hur evangeliet kunde spridas så snabbt till hela världen. De upplevde att Gud är verklig.

Vilket är hela poängen med kristendomen och en lämplig avslutning på detta samtal?

Jag tycker vi slutar med kristendomens syn på slutet – att Gud får sista ordet, dömer det onda, låter de döda uppstå och ger evigt liv.

Det blir väl en bra avslutning!

Med detta tackar vi Peter för hans beskrivning av sin gammalkatolska tro, som med de teologiska nyckelorden kan sammanfattas som:

Bibelteologisk, Kristocentrisk, Soteriologisk, Konciliär, Kollegial, Episkopal, Sakramental, Etisk, Mysticistisk, Karismatisk och Eskatologisk!